

Aneta Zakrzewska¹
Katedra Ekonomii i Zarządzania
Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie

Wpływ integracji z Unią Europejską na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce

The influence of Polish integration into the European Union on innovation activities of food processing industry enterprises in Poland

Synopsis. W artykule przedstawiono analizę działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłu spożywczego przed i po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Wykorzystano w niej dane publikowane przez Główny Urząd Statystyczny. Przeprowadzona analiza wskazuje, że przystąpienie Polski do Unii Europejskiej i nowe otoczenie, nie tylko konkurencyjne ale i regulacyjne, wpłynęło na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłu spożywczego. Mimo rosnących nakładów na innowacje producenci żywności nie wykorzystali w pełni istniejących możliwości zwiększenia efektywności podejmowanej działalności innowacyjnej.

Słowa kluczowe: innowacyjność, działalność innowacyjna, przedsiębiorstwa innowacyjne, przemysł spożywczy.

Abstract. The paper presents an analysis of innovativeness in Polish food processing industry enterprises before and after the Polish integration into the European Union. Data published by the Central Statistical Office were used. The analysis proved that the integration into the European Union and the competitive and regulatory environment had an effect on innovation activities of enterprises. Despite a rising expenditure on innovations, producers of food products have not seized all opportunities of increasing the effectiveness of innovation activities undertaken.

Key words: innovativeness, innovation activity, innovative enterprises, food processing industry.

Wprowadzenie

Procesy globalizacji oraz zachodzące równoległe z nimi zjawiska integracji wywierają istotny wpływ na funkcjonowanie i perspektywy rozwoju przedsiębiorstw. Integracja w ramach Unii Europejskiej często traktowana jest jako część procesu globalizacji [Staszczak 2011]. Niezbędnym warunkiem skuteczności w globalnej konkurencji jest przedsiębiorczość, która nieodzownie łączy się z innowacyjnością. Aktywność innowacyjna wpływa na rozwój podmiotów gospodarujących, wyznacza ich pozycję konkurencyjną na rynku krajowym i międzynarodowym. Innowacje decydują nie tylko o tempie i kierunkach rozwoju gospodarczego, ale też wyznaczają formy i strukturę międzynarodowej współpracy przedsiębiorstw [Poznańska 2003].

Badanie innowacyjności przemysłu spożywczego jest istotne ze względu na fakt, iż uznawany jest on za jeden z najważniejszych działów polskiej gospodarki. Minione dwudziestolecie było okresem szybkiego rozwoju przemysłu spożywczego i głębokich jego

¹ Mgr inż., e-mail: aneta.zakrzewska@up.lublin.pl.

przekształceń strukturalnych. Gruntowna modernizacja, wymuszona przez procesy dostosowawcze do działania w warunkach gospodarki rynkowej i przez integrację z Unią Europejską, spowodowała, że obecnie pod względem nowoczesności polski przemysł spożywczy zaliczany jest do czołówki europejskiej [Urban 2010B]. Utrzymanie i poprawa osiągniętej przez polskie przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego pozycji konkurencyjnej wymaga ciągłego prowadzenia efektywnej działalności innowacyjnej [Matras-Bolibok 2009].

Celem opracowania jest próba oceny działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłu spożywczego przed i po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

Materiał i metodyka badań

Opracowanie dotyczy tylko wybranych aspektów działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce. Materiał źródłowy do badań stanowiły dane wtórne publikowane przez Główny Urząd Statystyczny [Rocznik... 2002-2011] z lat 2001-2010, dotyczące przedsiębiorstw zatrudniających więcej niż 49 osób. Analizą objęto dział PKD „produkcja artykułów spożywczych i napojów”. W obliczeniach zostały uwzględnione średnie wielkości analizowanych mierników, uzyskane z trzech kolejnych lat, zestawione w trzech okresach: pierwszym, poprzedzającym przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, obejmującym lata 2001-2003 (2002-2004 dla wskaźnika określającego średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw) oraz w dwóch okresach po akcesji, tj. lata 2005-2007 i 2008-2010. Analiza porównawcza wyników uzyskanych w opisanych przedziałach czasowych pozwoliła na sformułowanie wniosków dotyczących wpływu integracji z Unią Europejską na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce.

Innowacyjność przedsiębiorstw, zgodnie z metodyką Oslo [Podręcznik... 2005], określono przez pryzmat nakładów i wyników związanych z tą działalnością. Oceny „wkładu” w działalność innowacyjną dokonano w oparciu o analizę poziomu i struktury nakładów na działalność innowacyjną oraz wskaźnika intensywności innowacji, stanowiącego relację nakładów na działalność innowacyjną do wartości produkcji sprzedanej [Nauka... 2007]. Do analizy efektów działalności innowacyjnej zostały przyjęte takie wskaźniki wynikowe jak udział wartości produkcji sprzedanej wyrobów nowych i zmodernizowanych w produkcji sprzedanej ogółem, określający stopień odnowienia produkcji [Szczepaniak 2010], oraz udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw. Za przedsiębiorstwo innowacyjne, zgodnie z metodyką Oslo, uważane jest przedsiębiorstwo, które w badanym okresie (najczęściej trzyletnim) wprowadziło przynajmniej jedną innowację techniczną, tj. nowy lub istotnie ulepszony produkt bądź nowy lub istotnie ulepszony proces technologiczny [Podręcznik... 2005].

Polityka wspierania działalności innowacyjnej; wybrane aspekty

Jednym z głównych celów polityki gospodarczej Unii Europejskiej jest promowanie i wspieranie działalności innowacyjnej krajów członkowskich.

Działalność innowacyjna i innowacje stanowią fundament tzw. Strategii Lizbońskiej, ogłoszonej przez Radę Unii Europejskiej na szczycie w Lizbonie w 2000 roku. Za główny

cel postawiono sobie wówczas uczynienie z krajów Unii Europejskiej wysoce dynamicznej i konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy, zdolnej do zapewnienia trwałego wzrostu gospodarczego [Strategia... 2012]. Priorytetowa stała się zatem konieczność pobudzenia działalności innowacyjnej i badawczo-rozwojowej. Tym samym polityka innowacyjna urosła do rangi jednej z najważniejszych polityk rządów krajów Unii Europejskiej [Kozioł 2005].

Głównym celem polityki innowacyjnej państwa jest rozwój systemu innowacyjnego, który służy promowaniu innowacji zwiększających konkurencyjność gospodarki i podnoszących poziom życia mieszkańców, reorientacji gospodarki opartej na pracy, kapitale i surowcach w gospodarkę opartą na wiedzy oraz zacieśnieniu powiązań pomiędzy elementami systemu innowacji (nauką, techniką, edukacją, przedsiębiorstwami, rynkiem, administracją rządową i samorządową, organizacjami pozarządowymi itp.) [Ciok 2009].

Realizacja polityki innowacyjnej wspierana jest przez fundusze strukturalne Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, a na poziomie regionów w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. Z punktu widzenia zwiększania innowacyjności gospodarki najistotniejszy jest Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (POIG). Jego kluczową rolą jest wsparcie rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw oraz konkurencyjności polskiej gospodarki. W ramach tego programu dotowane są projekty innowacyjne, w skali kraju lub na poziomie międzynarodowym, związane z zastosowaniem nowych rozwiązań technologicznych, produktów, usług czy organizacji [Program Operacyjny... 2012]. Całkowita wartość środków finansowych przeznaczonych na realizację POIG w latach 2007-2013 przekracza 10,18 mld euro, z czego 85% stanowią środki publiczne pochodzące z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, a 15% stanowią środki krajowe. Według danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego całkowita wartość pomocy publicznej w Polsce przyznanej w ramach POIG od chwili jego uruchomienia do końca 2010 r. wyniosła ponad 6,4 mld euro, co stanowi blisko 63% alokacji na lata 2007-2013 [Sprawozdanie... 2011].

Drugim istotnym elementem polityki wspierania innowacyjności są programy europejskie. Polska uczestniczyła w programach ramowych już w okresie przedakcesyjnym, jednak od 2004 roku jej udział jest już bezpośrednio związany z członkostwem kraju w Unii Europejskiej. W VI Programie Ramowym (2002-2006) polskie instytucje (jednostki badawcze i przedsiębiorstwa) uczestniczyły w 1 387 projektach badawczych i grantach. Ich realizacja zapewniła wsparcie kwotą ponad 216 mln euro. Obecnie realizowany jest VII Program Ramowy (2007-2013) w zakresie badań i rozwoju technologicznego (7PR), który jest największym mechanizmem finansowania i kształtowania badań naukowych na poziomie europejskim [Krajowy... 2012]. Według danych Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych Unii Europejskiej do kwietnia 2010 r. Komisja Europejska zaakceptowała 774 projekty, na łączną kwotę dofinansowania ponad 170 mln euro [Polska... 2012].

Szczególne znaczenie dla rozwoju konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw ma ogłoszony w 2007 r. nowy Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji (CIP), którego zadaniem jest wspieranie działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw, zapewnienie lepszego dostępu do środków finansowych oraz świadczenie na poziomie regionalnym usług wsparcia dla biznesu. Budżet CIP dla wszystkich państw uczestniczących w programie na lata 2007-2013 wynosi ponad 3,6 mld euro [Program Ramowy... 2012].

Politykę innowacyjną w Polsce wspierają takie instytucje jak Ministerstwo Gospodarki, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Agencja Rozwoju Przemysłu i Bank Gospodarstwa Krajowego.

Wspieraniem innowacyjności przedsiębiorstw na szczeblu regionalnym zajmują się agencje rozwoju regionalnego, których zadaniem jest podejmowanie działań inspirujących, wspomagających oraz promujących rozwój społeczno-gospodarczy regionu [Juchniewicz i Grzybowska 2010].

Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle spożywczym

Realizacja działań innowacyjnych wiąże się z ponoszeniem nakładów związanych z pozyskaniem wiedzy niezbędnej do powstania innowacji i ich wdrożeniem w przedsiębiorstwie. Z danych zamieszczonych w tabeli 1 wynika, że w latach 2001-2003 przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego przeznaczały na działalność innowacyjną średniorocznie blisko 1,5 mld zł. Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej średnia ilość środków finansowych przeznaczonych na działalność innowacyjną wzrosła o ponad 56% i w latach 2005-2007 kształtowała się na poziomie około 2,3 mld zł rocznie. Największe potencjalne możliwości do tworzenia innowacji przedsiębiorcy mieli w 2006 roku. W przemyśle spożywczym poniesiono wówczas najwyższe nakłady (ponad 2,6 mld zł) na działalność innowacyjną. W latach 2008-2010 nakłady przeznaczone na działalność innowacyjną w przetwórstwie rolno-spożywczym były średnio o $\frac{1}{4}$ niższe niż zaraz po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Spadek nakładów na działalność innowacyjną w latach 2008-2010, szczególnie widoczny w roku 2009, był efektem niepewności panującej wówczas na światowym rynku żywności, związanej z kryzysem gospodarczym. Mimo iż gospodarka żywnościowa i polski przemysł spożywczy okazały się mało wrażliwe na kryzys światowy, to odnotowano wówczas znaczącą redukcję importu i inwestycji [Urban 2010A].

Nakłady na działalność innowacyjną są związane z takimi obszarami aktywności jak działalność badawczo-rozwojowa, zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw, nakłady inwestycyjne na środki trwałe, szkolenia personelu, marketing i inne. W latach 2001-2003 wśród nakładów na działalność innowacyjną dominowały wydatki inwestycyjne na środki trwałe niezbędne do wprowadzenia innowacji (84,9%). Średni udział nakładów związanych z zakupem i montażem maszyn i urządzeń technicznych stanowił 64,4% nakładów ogółem. Zaś średni udział nakładów związanych z budową, rozbudową i modernizacją budynków służących wdrażaniu innowacji wynosił 20,5%. W kolejnych trzech latach po akcesji Polski do Unii Europejskiej (2005-2007) średni udział nakładów inwestycyjnych na środki trwałe nadal pozostawał na wysokim poziomie (85,4%). Przedsiębiorstwa inwestowały głównie w modernizację procesów technologicznych lub w zwiększenie zdolności produkcyjnych. Ówczesne ożywienie inwestycyjne w przemyśle spożywczym, którego pierwsze oznaki były widoczne bezpośrednio przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, wynikało z konieczności unowocześnienia zakładów przetwórczych i dostosowania ich do standardów unijnych i wymagań wspólnego rynku [Urban 2008], a w późniejszym czasie związane było z potrzebą zmniejszenia luki technologicznej dzielącej polskie przedsiębiorstwa od przedsiębiorstw z krajów wysoko rozwiniętych [Szczepaniak 2010].

Tabela 1. Nakłady na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce w latach 2001-2003, 2005-2007 oraz 2008-2010, ceny bieżące ^a

Table 1. Expenditure on innovation activities in food processing industry enterprises in Poland in 2001-2003, 2005-2007 and 2008-2010, current prices

Przeznaczenie nakładów	Lata								
	2001-2003			2005-2007			2008-2010		
	Średnie nakłady	Zakres zmienności min. max.		Średnie nakłady	Zakres zmienności min. max.		Średnie nakłady	Zakres zmienności min. max.	
Poziom nakładów, mln zł									
Nakłady na działalność innowacyjną	1449,5	1229,4	1870,2	2265,2	1997,6	2601,8	1693,3	1508,2	2005,7
Struktura nakładów, %									
Działalność badawczo-rozwojowa	2,8	2,4	3,8	2,5	2,1	2,8	4,8	2,7	10,8
Zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw	2,0	1,0	3,6	1,7	1,7	1,8	0,4	0,2	0,6
Nakłady inwestycyjne na maszyny i urządzenia techniczne	64,4	62,1	68,3	62,5	60,2	63,7	60,9	56,9	65,4
Nakłady inwestycyjne na budynki i budowlę oraz grunty	20,5	18,5	23,2	22,9	19,0	26,2	17,3	13,9	21,4
Szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną	0,1	0,1	0,4	0,1	0,1	0,1	0,3	0,2	0,4
Marketing dotyczący nowych i zmodernizowanych wyrobów	4,9	3,0	11,1	6,9	4,1	10,4	9,2	5,2	13,0
Pozostałe	3,2	2,0	6,7	2,5	2,1	3,1	5,0	4,1	6,0

^a – Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

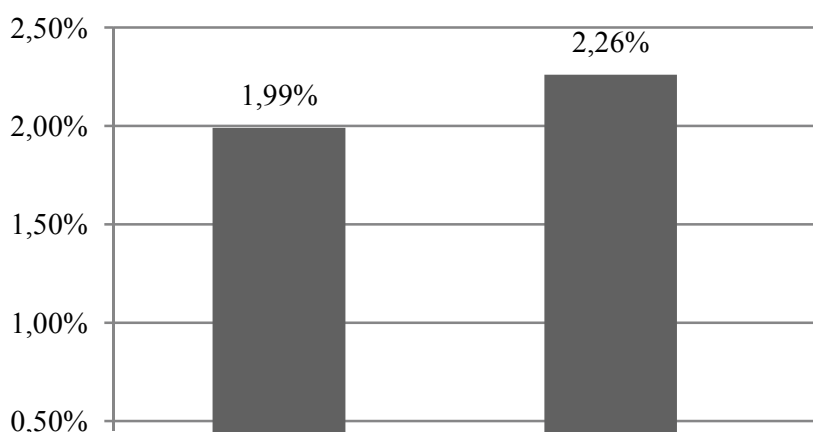
Źródło: [Rocznik... 2002-2011] i obliczenia własne.

W latach 2008-2010 udział nakładów inwestycyjnych na środki trwale nieznacznie zmalał (78,2%) na rzecz rosnącego udziału nakładów na marketing dotyczący nowych i zmodernizowanych wyrobów. Ich średni udział w latach 2008-2010 stanowił 9,2% nakładów ogółem, co oznacza wzrost o 4,3 p.p. w stosunku do analizowanego okresu poprzedzającego przystąpienie Polski do Unii Europejskiej.

Niewielki udział w strukturze wydatków mają nakłady na działalność badawczo-rozwojową. Taki stan może częściowo wynikać z uwarunkowań przemysłu spożywczego jako sektora niskiej techniki. Producenci żywności realizują bowiem strategie innowacyjne nieoparte o działalność B+R. Wysokie nakłady na działalność badawczo-rozwojową ponoszą natomiast dostawcy dodatków do żywności [Huang i in. 2010].

Negatywnie należy ocenić również bardzo niski poziom wydatków ponoszonych na szkolenia personelu związane z działalnością innowacyjną oraz na zakup gotowej

technologii w postaci dokumentacji i praw. Taka postawa, świadcząca o niewielkim zainteresowaniu generowaniem lub nabywaniem nowej wiedzy, może stanowić istotną barierę w budowaniu przewagi konkurencyjnej w nieustannie zmieniających się realiach rynkowych. Przedsiębiorstwa działające w warunkach gospodarki opartej na wiedzy powinny bowiem dysponować nie tylko zasobami wiedzy w postaci nowoczesnych technologii, kapitału ludzkiego i społecznego, obejmującego zarówno poziom wykształcenia, posiadane umiejętności jak i innowacyjne postawy, ale również trwale prowadzić działalność szkoleniową i prace badawczo-rozwojowe [Cyrek 2007].

Rys. 1. Średnie wartości wskaźników intensywności innowacji dla przemysłu spożywczego w Polsce w latach 2001-2003, 2005-2007 oraz 2008-2010 ^a

Fig. 1. Average innovation intensity index for food processing industry in Poland in 2001-2003, 2005-2007 and 2008-2010

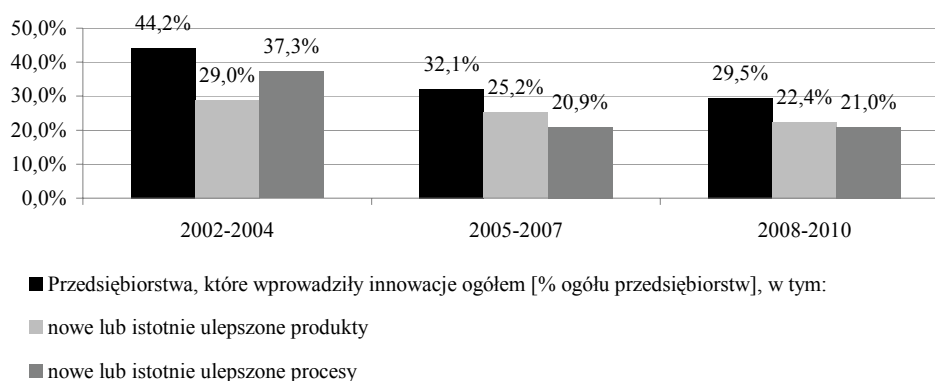
^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

Źródło: jak w tabeli 1.

Oceny „wkładu” w działalność innowacyjną można dokonać również w oparciu o analizę wskaźnika intensywności innowacji, mierzonego stosunkiem nakładów na działalność innowacyjną do wartości produkcji sprzedanej. Jak wynika z rysunku 1, średnia intensywność innowacji we wszystkich analizowanych okresach oscylowała w przedziale 1%-2,5%, co pozwala zakwalifikować przemysł spożywczy do grupy gałęzi o niskim poziomie wskaźnika intensywności innowacji [Białoń i Janczewska 2007]. W gospodarce opartej na wiedzy wskaźniki intensywności innowacji powinny wykazywać tendencje wzrastające. Przeprowadzona analiza wskazuje, że najwyższy poziom średniej intensywności innowacji odnotowano w latach 2005-2007, wówczas na każde 100 zł wartości produkcji sprzedanej przypadało średnio 2,26 zł nakładów na działalność innowacyjną. Niestety w kolejnych latach spadek nakładów na działalność innowacyjną, przy jednoczesnym wzroście wartości produkcji sprzedanej przemysłu spożywczego, spowodował gwałtowny spadek wskaźnika intensywności innowacji do poziomu 1,38%.

Efekty działalności innowacyjnej

Przedsiębiorstwa podejmując działania innowacyjne oczekują uzyskania określonych korzyści z wdrożonych innowacji, jak np. poprawa jakości wyrobów, zwiększenie ich asortymentu, zwiększenie mocy produkcyjnych, obniżenie zużycia materiałów i energii, obniżenie jednostkowych kosztów pracy, zwiększenie lub zachowanie udziału w rynku, czy też wejście na nowe rynki zbytu [Podręcznik... 2005].

Rys. 2. Przedsiębiorstwa innowacyjne w zakresie innowacji produktowych i procesowych w przemyśle spożywczym w Polsce w latach 2002-2004, 2005-2007 oraz 2008-2010, % ogółu^a

Fig. 2. Product and process innovative enterprises in food processing industry in Poland in 2002-2004, 2005-2007 and 2008-2010, % of total number of enterprises

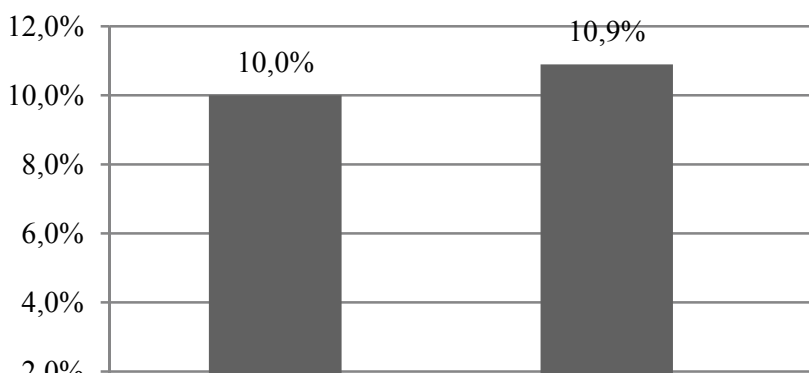
^a – Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

Źródło: jak w tabeli 1.

Podstawowym miernikiem oceny wyników działalności innowacyjnej jest udział przedsiębiorstw innowacyjnych, czyli tych, które w analizowanym okresie (najczęściej trzyletnim) wdrożyły przynajmniej jedną innowację technologiczną. Jak wynika z rysunku 2, w przemyśle spożywczym najwięcej przedsiębiorstw innowacyjnych odnotowano w latach 2002-2004, ich udział przekraczał wówczas 44% ogółu przedsiębiorstw. W analizowanym okresie przedsiębiorstwa częściej wprowadzały innowacje procesowe (37,3%) niż produktowe (29%). Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej wzrost nakładów na działalność innowacyjną nie znalazł odzwierciedlenia we wzroście skłonności przedsiębiorstw do wdrażania innowacji. Udział przedsiębiorstw prowadzących działalność innowacyjną w latach 2005-2007 stanowił już nieco mniej niż 1/3 ogółu przedsiębiorstw. Jednocześnie stosunek częstotliwości rodzaju wprowadzanych innowacji uległ odwróceniu: co czwarta firma deklarowała wdrożenie w ostatnich trzech latach co najmniej jednego nowego lub zmodernizowanego produktu, a tylko co piąta nowego lub istotnie ulepszonego

procesu. W następnych latach poziom innowacyjności przedsiębiorstw przemysłu spożywczego również nie uległ poprawie.

Kolejnym miernikiem efektywności działalności innowacyjnej jest wskaźnik określający stopień odnowienia produkcji, określający udział wartości produkcji sprzedanej wyrobów nowych i zmodernizowanych w produkcji sprzedanej ogółem. Jak wynika z rysunku 3, przemysł spożywczy we wszystkich analizowanych okresach cechował się dość niskim średnim stopniem odnowienia produkcji. W analizowanym okresie przed przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej (2001-2003) i w ciągu trzech lat po akcesji (2005-2007) przychody ze sprzedaży wyrobów nowych i istotnie ulepszonych stanowiły średnio 10-11% produkcji sprzedanej. W następnych trzech latach (2008-2010) stopień odnowienia produkcji uległ obniżeniu do średniego poziomu 6,8%. Niski poziom udziału produkcji sprzedanej wyrobów nowych i zmodernizowanych w produkcji sprzedanej ogółem może być skutkiem niskich nakładów na działalność badawczo-rozwojową, co w dużej mierze utrudnia tworzenie nowych rozwiązań. Nie należy jednak jednoznacznie negatywnie oceniać niskiego stopnia odnowienia produkcji. Przedsiębiorstwa wprowadzają bowiem nowe rozwiązania nie tylko w zakresie produktów, ale również nowe lub istotnie ulepszone rozwiązania technologiczne, celem podniesienia jakości wyrobów, czy też obniżenia kosztów produkcji.

Rys. 3. Średni udział wartości produkcji sprzedanej wyrobów nowych i zmodernizowanych w produkcji sprzedanej wyrobów w przemyśle spożywczym w Polsce w latach 2001-2003, 2005-2007 oraz 2008-2010, %^a

Fig. 3. Average share of new and modernized products sales in total sales for food processing industry in Poland in 2001-2003, 2005-2007 and 2008-2010, %

^a – Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

Źródło: jak w tabeli 1.

Podsumowanie i wnioski

Po przystąpieniu do Unii Europejskiej Polska została włączona w realizację polityki innowacyjnej, mającej na celu pobudzanie wśród przedsiębiorstw działalności innowacyjnej i badawczo-rozwojowej.

Wyniki przeprowadzonych badań pozwalają na sformułowanie następujących wniosków.

- Przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego coraz silniej inwestują w innowacje, o czym świadczą rosnące nakłady na działalność innowacyjną. Po akcesji Polski do Unii Europejskiej najbardziej korzystny dla działalności innowacyjnej był rok 2006.
- Integracja z Unią Europejską i wymagania wspólnego rynku spowodowały konieczność unowocześnienia zakładów przetwórczych i dostosowania ich do standardów unijnych, a w późniejszym etapie również potrzebę zmniejszenia luki technologicznej dzielącej polskie przedsiębiorstwa od przedsiębiorstw z krajów wysoko rozwiniętych. Na realizację tego celu wskazuje dominujący udział nakładów inwestycyjnych związanych z zakupem i montażem maszyn i urządzeń technicznych oraz budową, rozbudową i modernizacją budynków służących wdrażaniu innowacji w ogólnej sumie nakładów na działalność innowacyjną w przemyśle spożywczym.
- Przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego są nadal w niewielkim stopniu zainteresowane generowaniem lub nabywaniem nowej wiedzy, o czym świadczy niski udział nakładów na działalność badawczo-rozwojową, szkolenia personelu związane z działalnością innowacyjną oraz na zakup gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw.
- Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego nie w pełni wykorzystywały istniejące możliwości zwiększenia efektywności podejmowanej działalności innowacyjnej. Przyrost nakładów na działalność innowacyjną nie znalazł odzwierciedlenia we wzroście skłonności przedsiębiorstw do wdrażania innowacji. O niezadowalającej efektywności świadczy również niski udział sprzedaży wyrobów nowych i zmodernizowanych w produkcji sprzedanej przemysłu spożywczego ogółem.
- Spadek nakładów na działalność innowacyjną w latach 2008-2010, a co za tym idzie również wszystkich innych mierników innowacyjności, był efektem niepewności panującej na światowym rynku żywności, związanej z kryzysem gospodarczym.
- Członkostwo w Unii Europejskiej powinno w dłuższej perspektywie przyczynić się do wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce. W przeciwnym razie niska innowacyjność może stanowić istotne zagrożenie nie tylko dla wzrostu pozycji konkurencyjnej, ale również dla szans przetrwania w warunkach zmieniającego się otoczenia rynkowego.

Literatura

- Białoń L., Janczewska D. [2007]: Obraz innowacyjności polskiego przemysłu wg klasyfikacji EKD w świetle danych statystycznych GUS. *Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego* nr 1, ss. 96-102.
- Ciok S. [2009]: Polityka rządu wobec wspierania działalności innowacyjnej i badawczo rozwojowej. [W:] Endo i egzogeniczne determinanty obszarów wzrostu i stagnacji w województwie dolnośląskim w kontekście Dolnośląskiej Strategii Innowacji. H. Dobrowolska-Kaniewska i E. Korejwo (red.). Dolnośląska Agencja Współpracy Gospodarczej, Wrocław [Tryb dostępu:] www.innowacje.dolnyslask.pl/zalaczniki/252_obszary%20wzrostu%20i%20stagnacji.pdf. [Data odczytu: maj 2012].

- Cyrek M. [2007]: Wiedza jako podstawowy czynnik konkurencyjności we współczesnej gospodarce. [W:] Transfer wiedzy i działań innowacyjnych w obszarze agrobiznesu. S. Makarski (red.). Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Huang C., Arundel A., Hollanders H. [2010]: How firms innovate: R&D, non-R&D and technology adoption. *The UNU-MERIT Working Paper Series* nr 27. [Tryb dostępu:] www.merit.unu.edu/publications/wppdf/2010/wp2010-027.pdf. [Data odczytu: maj 2012].
- Juchniewicz M., Grzybowska B. [2010]: Innowacyjność mikroprzedsiębiorstw w Polsce. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa.
- Kozioł K. [2005]: Modele polityki innowacyjnej w Unii Europejskiej. [W:] Innowacje w działalności przedsiębiorstw w integracji z Unią Europejską. W. Janasz (red.). Centrum Doradztwa i Informacji Difin sp. z o.o., Warszawa.
- Krajowy Punkt Kontaktowy Programów Badawczych Unii Europejskiej. Podstawy 7PR – Cele i budżet. [Tryb dostępu:] www.kpk.gov.pl/7pr [Data odczytu: maj 2012].
- Matras-Bolibok A. [2009]: Efektywność działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłu spożywczego w Polsce. *Roczniki Naukowe SERIA* t. XI, z. 1, ss. 262-267.
- Nauka i technika w 2006 r. [2007]. Główny Urząd Statystyczny. Departament Przemysłu, Warszawa.
- Podręcznik Oslo. Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji. [2005]. OECD i Eurostat, Warszawa. [Tryb dostępu:] www.nauka.gov.pl/nauka/polityka-naukowa-panstwa/analizy-raporty-statystyki/analizy-raporty-statystyki/artykul/podrecznik-oslo. [Data odczytu: maj 2012].
- Polska w Programach Ramowych UE. Informacja Krajowego Punktu Kontaktowego Programów Badawczych Unii Europejskiej [Tryb dostępu:] www.en.kpk.gov.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=126&Itemid=137&lang=pl. [Data odczytu: maj 2012].
- Poznańska K. [2003]: Innowacyjność jako źródło przewagi konkurencyjnej polskich przedsiębiorstw. [Tryb dostępu:] www.rsi.org.pl/dane/download/innowacyjnosc_jako.pdf. [Data odczytu: maj 2012].
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka. Informacje podstawowe. [2012]. [Tryb dostępu:] www.poig.parp.gov.pl. [Data odczytu: maj 2012].
- Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji. [2012]. [Tryb dostępu:] www.cip.gov.pl. [Data odczytu: maj 2012].
- Rocznik Statystyczny Przemysłu. [2002-2011 passim]. Zakład Wydawnictw Statystycznych, Warszawa.
- Sprawozdanie roczne z realizacji Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 za 2010 r. [2011] Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa. [Tryb dostępu:] www.poig.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/poziom/Documents/Sprawozdanie_roczne_z_realizacji_POIG_2010.pdf. [Data odczytu: maj 2012].
- Staszczak D.E. [2011]: Theoretical Interpretations of the European Union Enlargement: Perspectives from a New Global Paradigm. *Journal of Knowledge Globalization* t. 4, nr 1, ss. 71-92.
- Strategia Lizbońska. Cele Strategii Lizbońskiej. [2012]. [Tryb dostępu:] www.strategializbonska.pl. [Data odczytu: maj 2012].
- Szczepaniak I. [2010]: Ekonomiczna ocena innowacyjności przedsiębiorstw przemysłu spożywczego. *Przemysł Spożywczy* t. 64, nr 11, ss. 4-8.
- Urban R. [2008]: Przemysł spożywczy w Polsce. ING Bank Śląski, Warszawa. [Tryb dostępu:] www.adwords.ingbank.pl/_itemserver/wholesale/raporty/ING_Raport_Spozywczy_2008.pdf. [Data odczytu: maj 2012].
- Urban R. [2010A]: Polski przemysł spożywczy w okresie światowego kryzysu gospodarczego. *Przemysł Spożywczy* t. 64, nr 7-8, ss. 8-15.
- Urban R. [2010B]: Produktowność i efektywność polskiego przemysłu spożywczego. *Przemysł Spożywczy* t. 64, nr 1, ss. 10-13.